

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. gruodžio 18 d. *

Byloje C-349/07

dėl 2007 m. birželio 12 d. *Supremo Tribunal Administrativo* (Portugalija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2007 m. liepos 27 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Sopropé – Organizações de Calçado, Lda

prieš

Fazenda Pública,

dalyvaujant

Ministério Público,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro C. W. A. Timmermans, kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot (pranešėjas),
teisėjai K. Schiemann, P. Kūris ir L. Bay Larsen,

* Proceso kalba: portugalų.

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, pagrindinė administratorė,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Sopropé – Organizações de Calçado, Lda*, atstovaujamos advokato A. Caneira,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos H. Ventura, C. Guerra Santos ir L. Fernandes,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello Stato* G. Albenzio,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos S. Schønberg ir P. Guerra e Andrade,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. spalio 2 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl teisės į gynybą užtikrinimo principo išaiškinimo.
- ² Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp bendrovės *Sopropé – Organizações de Calçado Lda* (toliau – *Sopropé*) ir *Fazenda Pública* (Valstybės įždas) dėl prašymo išieškoti *a posteriori* skolą muitinei, nustatytą patikrinus šios bendrovės nuo 2000 m. iki 2002 m. į Portugaliją importuotų prekių kilmę.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

- ³ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2913/92, nustatantį Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, p. 1), iš dalies pakeitė 2000 m. lapkričio 16 d. Europos

Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 2700/2000 (OL L 311, p. 17, toliau – Muitinės kodeksas).

4 Muitinės kodekso VII antraštinės dalies 3 skyriaus 217–232 straipsniuose reglamentuojamas skolos muitinei išieškojimas.

5 Muitinės kodekso 221 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Įtraukus maito sumą į apskaitą, apie ją taikant atitinkamas procedūras turi būti pranešama skolininkui.“

6 Pagal Muitinės kodekso 222 straipsnio 1 dalies a punktą:

„1. Skolininkai turi sumokėti maitų sumas, apie kurias pranešta vadovaujantis 221 straipsniu, per tokius laikotarpius:

a) jeigu asmeniui nesuteikta teisė naudotis jokiais mokėjimo galimybėmis, nustatytomis 224–229 straipsniuose, jis turi įvykdyti mokėjimo prievolę per nustatytą laikotarpį.

Nepažeidžiant 244 straipsnio antrosios pastraipos, to laikotarpio trukmė neturi viršyti dešimties dienų, skaičiuojant nuo tos dienos, kai skolininkui buvo pranešta apie mokėtiną maito sumą, o tais atvejais, kai laikantis 218 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatytų sąlygų į apskaitą įtraukiama bendra maitų suma, turi būti nustatoma tokia jo trukmė, kad skolininkui nebūtų sudaryta galimybė gauti mokėjimo laikotarpį, kuris būtų ilgesnis už laikotarpį, duodamą suteikus teisę į mokėjimo atidėjimą.

<...>“.

7 Muitinės kodekso VII antraštinės dalies 243–246 straipsniuose reglamentuojama teisė pateikti skundą.

8 Pagal šio kodekso 245 straipsnį:

„Apskundimo procedūros taikymo tvarką nustato valstybių narių nuostatos.“

Nacionalinės teisės aktai

9 1998 m. gruodžio 12 d. Dekretu-įstatymu Nr. 398/98 patvirtintame bendrajame mokesčių įstatyme (toliau – LGF) aiškiai įtvirtintas dalyvavimo mokesčių procedūroje

principas, kuris taip pat numatytas Portugalijos Respublikos konstitucijos 267 straipsnyje bei, kiek tai susiję su administracine procedūra, Administracinio kodekso 100 bei paskesniuose straipsniuose.

10 Pagal šios bylos faktinėms aplinkybėms taikytinos šio įstatymo redakcijos 60 straipsnį:

„1. Nebent įstatyme numatyta kitaip, mokesčių mokėtojas dalyvauja priimant su juo susijusius sprendimus, pasinaudodamas vienu iš šių būdų:

a) teise būti išklausytam prieš vykdant išieškojimą;

<...>

e) teise būti išklausytam prieš parengiant mokesčių tyrimo ataskaitą.

<...>

4. Teise būti išklausytam reikia pasinaudoti per mokesčių administracijos registruotame laiške, išsiųstame į mokesčių mokėtojo nuolatinę gyvenamąją vietą mokesčių mokėjimo tikslais, nustatytą laikotarpį.

<...>

6. Laikotarpis pasinaudoti teise būti išklausytam raštu ar žodžiu negali būti trumpesnis nei 8 dienos ir viršyti 15 dienų.

<...>“

¹¹ 1998 m. gruodžio 31 d. Dekretu-įstatymu Nr. 413/98 buvo patvirtinta papildoma mokesčių patikrinimo procedūra.

¹² Pagal šio dekreto-įstatymo 60 straipsnį dėl išklausymo iš anksto stadijos:

„1. Jeigu atlikus patikrinimą tiriamos įmonės atžvilgiu priimamas aktas dėl apmokestinimo ar nepalankus aktas mokesčių srityje, ataskaitos išvadų projektas, kuriame išvardijami šie aktai ir pagrindai, šiai įmonei perduodamas per 10 dienų laikotarpį.

2. Pranešime šiai tiriamai įmonei nustatomas laikotarpis nuo 8 iki 15 dienų pateikti pastabas dėl minėto išvadų projekto.

3. Tiriama įmonė pastabas gali pateikti raštu arba žodžiu; pastaruoju atveju jos parodymai užrašomi.

4. Galutinė ataskaita parengiama per 10 dienų laikotarpį, pradedamą skaičiuoti nuo ankstesniame punkte minėtų parodymų pateikimo dienos.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

¹³ *Sopropé* yra pagal Portugalijos teisę įsteigta įmonė, prekiaujanti iš Azijos šalių importuota avalyne. Pagrindinė byla susijusi su 52 deklaruotais avalynės importo iš Kambodžos atvejais, kuriems dėl tariamos kilmės pagal bendrąją preferencinę sistemą per dvejų su puse metų laikotarpį (nuo 2000 m. iki 2002 m. vidurio) buvo taikomas preferencinis muitinis vertinimas.

¹⁴ 2003 m. pradžioje Portugalijos kovos su sukčiavimu tarnyba, vykdydama Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) pradėtą administracinio bendradarbiavimo procedūrą, siekiant nustatyti iš Azijos importuotos avalynės kilmę, atliko tyrimą.

- 15 2003 m. vasario 14 d. muitinės įstaiga *Sopropé* atžvilgiu pradėjo tyrimą. Atlikusios tyrimą Portugalijos valdžios institucijos padarė išvadą, kad 52 minėto importo atvejais buvo pateikti suklastoti kilmės sertifikatai ir transporto dokumentai.
- 16 Iš šios informacijos muitinės įstaigos padarė išvadą, kad importuotų prekių kilmė nėra preferencinė, taigi joms nebuvo galima taikyti bendrosios preferencinės sistemos; o tai reiškė, kad reikia taikyti trečiųjų valstybių prekėms nustatytus muitų tarifus.
- 17 2003 m. liepos 3 d. *Sopropé* buvo informuota, kad pagal LGF 60 straipsnį per aštuonių dienų laikotarpį ji turi teisę pasinaudoti teise būti išklausytai iš anksto dėl tyrimo ataskaitos išvadų ir jos priedų projekto. Šia teise bendrovė pasinaudojo 2003 m. liepos 11 dieną.
- 18 Nusprendusi, kad *Sopropé* nepateikė naujų įrodymų, galinčių pakeisti tyrimo ataskaitos projektą, 2003 m. liepos 16 d. muitinės įstaiga raštu, kurį ši bendrovė gavo kitą dieną, nurodė per dešimties dienų laikotarpį pagal Muitinės kodekso 222 straipsnį sumokėti mokėtiną skolą muitinei. Šią skolą muitinei sudarė 212 684,98 euro kartu su 36 757,99 euro pridėtinės vertės mokesčių ir 19,30 euro kompensacinių palūkanų, t. y. iš viso 249 462,27 euro.
- 19 Taigi nuo pranešimo apie galimybę pasinaudoti teise būti išklausytam iki pranešimo apie mokėjimą praėjo trylika dienų.

20 *Sopropé* atsisakė sumokėti skolą muitinei, apie kurią jai buvo pranešta per nustatytą laikotarpį. 2003 m. rugsėjo 8 d. ji *Tribunal Administrativo e Fiscal de Lisboa* pareiškė ieškinį remdamasi teisės į gynybą principo pažeidimu dėl jai nustatyto nepakankamo laikotarpio pateikti pastabas. Tačiau teismas nusprendė, jog sprendimas dėl skolos išieškojimo buvo pagrįstas, nes nepateikta jokių įrodymų, kurie būtų sukėlę abejonių. Be to, jis pripažino, jog buvo užtikrinta teisė į gynybą, nes buvo įvykdyta LGF įtvirtinta pareiga būti išklausytam iš anksto bei laikytasi mokesčių tyrimo procedūros.

21 Dėl šio sprendimo *Sopropé* pateikė apeliacinį skundą *Supremo Tribunal Administrativo* tuo pagrindu, kad pirmosios instancijos teismas neteisingai pritaikė Bendrijos teisę užtikrinamą teisės į gynybą principą.

22 Nagrinėdamas šį apeliacinį skundą *Supremo Tribunal Administrativo* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar su teisės į gynybą užtikrinimo principu suderinamas nuo 8 iki 15 dienų terminas mokesčių mokėtojui žodžiu arba raštu pasinaudoti teise būti išklausytam iš anksto, nustatytas Bendrojo mokesčių įstatymo 60 straipsnio 6 dalyje ir 1998 m. gruodžio 30 d. Dekretu-įstatymu 413/98 60 patvirtintos papildomos mokesčių patikrinimo procedūros 60 straipsnio 2 dalyje?
2. Ar 13 dienų terminas, skaičiuojamas nuo muitinės įstaigos pranešimo Bendrijos importuotojui (šiuo atveju smulkiai Portugalijos įmonei, prekiaujančiai avalyne) dienos, kad jis galėtų pasinaudoti teise būti išklausytam iš anksto per 8 dienų terminą, iki dienos, kai jam pranešama apie reikalavimą sumokėti per 10 dienų

terminą importo muitus, apskaičiuotus už 52 avalynės importo iš Tolimųjų Rytų pagal bendrąją preferencinę sistemą per dvejų su puse metų laikotarpį (nuo 2000 m. iki 2002 m. vidurio) atvejus, gali būti laikomas protingu terminu importuotojui pasinaudoti teise į gynybą?“

Dėl prejudicinių klausimų

- ²³ Šiais dviem klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar įmonei nustatytas aštuonių dienų laikotarpis pateikti pastabas dėl sprendimo išieškoti *a posteriori* 249 462,27 euro importo muitą už 52 prekių importo atvejus per dvejus su puse metų atitinka Bendrijos teisės reikalavimus, būtent bendrąjį teisės į gynybą užtikrinimo principą, jeigu administracija sprendimą dėl išieškojimo priėmė praėjus penkioms dienoms po minėto laikotarpio pabaigos.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

- ²⁴ Ieškovė pagrindinėje byloje primena, kad iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog teisės į gynybą užtikrinimo principas reikalauja, kad asmeniui, kurio nenaudai ketinama

priimti sprendimą, turi būti suteikta galimybė naudingai pateikti savo nuomonę (būtent žr. 1996 m. spalio 24 d. Sprendimo *Komisija prieš Lisrestal ir kt.*, C-32/95 P, Rink. p. I-5373, 21 punktą; 2000 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Mediocrurso prieš Komisiją*, C-462/98 P, Rink. p. I-7183, 36 punktą ir 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Cipriani*, C-95/00, Rink. p. I-11877, 51 punktą).

25 Todėl *Sopropé* tvirtina, kad tokį laikotarpį, koks pagal LGF nustatomas importuotojui pasinaudoti teise būti išklausytam, galima pripažinti suderinamu su teisės į gynybą užtikrinimo principu, tik jeigu juo suteikiama galimybė naudingai pateikti savo nuomonę. Tačiau šiomis pagrindinės bylos aplinkybėmis ji mano, kad nustatytas laikotarpis nebuvo pakankamas.

26 Portugalijos Respublika tvirtina, kad teisės į gynybą užtikrinimo principas netaikytinas LGF numatytais išklausymo iš anksto stadijais. Iš tiesų ši procedūra yra dalyvavimo priimančiam sprendimui principo, o ne teisės pateikti skundą išraiška. Be to, kaip išplaukia iš Teisingumo Teismo praktikos, būtent iš 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *ARBED prieš Komisiją* (C-176/99 P, Rink. p. I-10687), teisės būti iš anksto išklausytam principas yra sudedamoji teisės būti išklausytam dalis tik vykstant sankcijų procedūrai, tačiau taip nėra šiuo atveju. Todėl Portugalijos Respublika mano, kad LGF 60 straipsnyje nustatyto laikotarpio negalima vertinti atsižvelgiant į teisės į gynybą užtikrinimo principą. Vadinas, jo negalima pripažinti neprotingu, nes jis tik papildė įvairias sprendimo dėl apmokestinimo apskundimo priemones, taip sustiprindamas veiksmingą naudojimąsi teise į gynybą.

27 Papildomai Portugalijos Respublika nurodo, kad jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, jog teisės į gynybą principas taikytinas LGF numatytais išklausymo iš anksto stadijais, pagrindinėje byloje ginčijamas laikotarpis būtų suderinamas su Bendrijos teise, jeigu laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų (būtent žr. 2004 m. birželio 17 d. Sprendimą *Recheio – Cash & Carry*, C-30/02, Rink. p. I-6051). Šios valstybės narės nuomone, lygiavertiškumo principo yra paisoma, nes LGF nustatytas vienodas

terminas visiems aktams dėl mokestinių pajamų išskaitymo, nesvarbu, ar jie grindžiami Bendrijos, ar nacionaline teise. Nacionalinis teismas turi įvertinti, ar buvo laikytasi veiksmingumo principo.

- 28 Italijos Respublika pabrėžia, jog Muitinės kodekse net nenumatyta, kad skolininkas turi būti išklausytas prieš išieškant skolą muitinei. Ji remiasi šio kodekso 245 straipsniu tvirtindama, kad apskundimo procedūros taikymo tvarką nustato valstybių narių nuostatos. Todėl ji mano, kad Teisingumo Teismas turėtų iš naujo patvirtinti tik tai, kad pagal nacionalinės teisės aktus ūkio subjektas turi teisę būti išklausytas ir administracinėje, ir ginčo stadijose.
- 29 Europos Bendrijų Komisija pažymi, kad, kaip matyti iš Teisingumo Teismo praktikos, teisės į gynybą užtikrinimas reikalauja, jog bet kuriam sprendimo, kuriuo labai paveikiami asmens interesai, adresatui būtų suteikta galimybė naudingai pateikti savo nuomonę, dėl ko reikia užtikrinti, jog būtų laikomasi protingo laikotarpio pateikti pastabas (būtent žr. 1972 m. liepos 14 d. Sprendimą *Cassella Farbwerke Mainkur prieš Komisiją*, 55/69, Rink. p. 887; 1994 m. birželio 29 d. Sprendimą *Fiskano prieš Komisiją*, C-135/92, Rink. p. I-2885 ir 2007 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Land Oberösterreich ir Austrija prieš Komisiją*, C-439/05 P ir C-454/05 P, Rink. p. I-7141).
- 30 Komisija konstatuoja, kad taikant Muitinės kodeksą priimti sprendimai dėl skolos išieškojimo gali labai paveikti importuotojo, kaip antai ieškovo pagrindinėje byloje, interesus, todėl įgyvendindamos šio kodekso nuostatas dėl skolos muitinei išieškojimo, nors jame ir nėra jokios teisę į gynybą reglamentuojančios nuostatos, valstybės narės turi šią teisę užtikrinti.

- 31 Iš to ji daro išvadą, kad toks LGF numatytas terminas yra suderinamas su teisės būti išklausytam principu, jeigu asmenims, kurių interesai labai paveikiami priėmus sprendimą Bendrijos teisės pagrindu, suteikta galimybė naudingai išdėstyti savo nuomonę dėl šio sprendimo.
- 32 Komisijos manymu, nacionalinis teismas turi įvertinti, ar, laikantis Bendrijos ir nacionalinės teisės bei bendrai įvertinus faktines pagrindinės bylos aplinkybes, buvo įvykdyti su teisės į gynybą užtikrinimo principu susieti reikalavimai. Ji mano, kad priimdamas sprendimą, ar buvo laikomasi teisės būti išklausytam, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali atsižvelgti ir į iš Teisingumo Teismo praktikos išvestinus kriterijus, t. y. taikytinų Bendrijos normų tikslą, sprendimą pagrindžiančių faktinių aplinkybių ir motyvų sudėtingumą, teisinio pagrindo sudėtingumą, galimybę pateikti prašymą pratęsti nustatytą laikotarpį ir galiausiai galimybę pateikti papildomas pastabas.

Teisingumo Teismo atsakymas

- 33 Pagrindinės teisės yra sudedamoji bendrųjų teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, dalis. Todėl Teisingumo Teismas vadovaujasi valstybių narių bendromis konstitucinėmis tradicijomis ir tarptautiniais dokumentais žmogaus teisių apsaugos srityje, kuriuos priimant valstybės narės bendradarbiavo ar prie kurių prisijungė (žr. 2001 m. kovo 6 d. Sprendimo *Connolly prieš Komisiją*, Rink. p. I-1611, 37 punktą).
- 34 Be to, iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad kai nacionalinės teisės aktas patenka į Bendrijos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas, į kurį kreiptasi prejudicine tvarka, turi pateikti nacionaliniam teismui išsamų Bendrijos teisės išaiškinimą, leidžiantį įvertinti šio teisės akto suderinamumą su pagrindinėmis teisėmis,

kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas (būtent žr. 1991 m. birželio 18 d. Sprendimo *ERT*, C-260/89, Rink. p. I-2925, 42 punktą ir 1991 m. spalio 4 d. Sprendimo *Society for the Protection of Unborn Children Ireland*, C-159/90, Rink. p. I-4685, 31 punktą).

- 35 Kadangi prejudiciniai klausimai pateikti dėl tvarkos, kuria remdamosi nacionalinės valdžios institucijos turi taikyti Bendrijos muitinės kodeksą, Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui gali pateikti išsamų Bendrijos teisės išaiškinimą, reikalingą, kad šis galėtų įvertinti nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų suderinamumą su pagrindinėmis teisėmis, kurių laikymąsi jis turi užtikrinti.
- 36 Teisės į gynybą užtikrinimo principas yra bendrasis Bendrijos teisės principas, kurį reikia taikyti, kai administracija ketina priimti aktą asmens nenaudai.
- 37 Pagal šį principą sprendimo, kuriuo labai paveikiami asmens interesai, adresatui turi būti suteikta galimybė naudingai pateikti savo nuomonę dėl pagrindų, kuriais administracija grindžia savo sprendimą. Šiuo tikslu jam turi būti nustatytas pakankamas laikotarpis (žr. minėtų sprendimų *Komisija prieš Lisrestal ir kt.* 21 punktą ir *Mediocurso prieš Komisiją* 36 punktą).
- 38 Ši pareiga valstybių narių administracijai nustatoma, kai jos priima sprendimus, kuriems taikoma Bendrijos teisė, nors taikytinuose Bendrijos teisės aktuose toks formalumas aiškiai nenumatytas. Kalbant apie šio principo įgyvendinimą, būtent apie naudojimąsi teise į gynybą nustatytą laikotarpį, reikia patikslinti, kad jeigu laikotarpis nenustatytas Bendrijos teisėje, kaip tai yra pagrindinės bylos atveju, jis nustatomas pagal nacionalinę teisę taip, kad, pirma, jis būtų panašios trukmės kaip ir nustatytasis panašioje situacijoje pagal nacionalinę teisę atsidūrusiems subjektams ar įmonėms, ir,

antra, dėl to naudojimasis pagal Bendrijos teisės sistemą užtikrinama teise į gynybą neturi tapti praktiškai neįmanomas ar labai sudėtingas.

39 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismas, kiek tai susijęs su teisės į gynybą užtikrinimo principu, siekia sužinoti atsakymą į du klausimus: pirma, ar nacionalinėje teisėje mokesčių mokėtojai nustatytas įprastas nuo aštuonių iki penkiolikos dienų laikotarpis pasinaudoti teise būti išklausytam yra pakankamas, ir, antra, ar pagrindinės bylos aplinkybėmis trylikos dienų terminas, praėjęs nuo tos dienos, kai *Sopropé* sudaryta galimybė pateikti pastabas, iki sprendimo dėl skolos išieškojimo priėmimo dienos, neprieštarauja šio principo reikalavimams.

40 Pirmuoju klausimu reikia pažymėti, kad daugumai egzistuojančių administracinių procedūrų nacionalinės teisės aktuose įprasta ir tinkama nustatyti bendrojo pobūdžio terminų nustatymo taisykles. Tokių taisyklių nustatymas atitinka lygybės principą. Valstybės narės, nustatydamos terminus nacionalinės teisės aktuose, kuriems taikomi Bendrijos teisės aktai, turi atsižvelgti būtent į tai, kokią svarbą suinteresuotiesiems asmenims sukelia priimami sprendimai, į procedūrų sudėtingumą ir taikytinus teisės aktus, asmenų, kurie gali būti suinteresuoti, skaičių ir kitus viešus ar privačius interesus, į kuriuos reikia atsižvelgti.

41 Kiek tai susiję importo skolos muitinei išieškojimu *a posteriori*, reikia pripažinti, kad dėl mokesčių mokėtojai nustatyto laikotarpio, per kurį jis gali pasinaudoti teise būti išklausytam, ne trumpesnio nei aštuonios dienos ir ne ilgesnio nei penkiolika dienų, naudojimasis pagal Bendrijos teisės sistemą suteikiama teise į gynybą iš principo netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas. Įmonės, kurioms gali būti svarbi pagrindinėje byloje nagrinėjama procedūra, paprastai yra importo veikla užsiimantys specialistai. Be to, pagal taikytinus Bendrijos teisės aktus šios įmonės

privalo gebėti pagrįsti visų vykdytų operacijų teisėtumą, kai atliekamas patikrinimas. Galiausiai, vadovaujantis bendruoju Europos bendrijos interesu, būtent – kuo skubiau išieškoti pajamas, reikalaujama tikrinimą vykdyti greitai ir efektyviai.

42 Vis dėlto ieškovė pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme tvirtino, kad pastaboms pateikti tebuvo nustatytas aštuonių dienų laikotarpis, o sprendimas dėl išieškojimo buvo priimtas tepraėjus trylikai dienų po to, kai ji buvo paraginta pateikti pastabas. Būtent dėl šios priežasties prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo patikslinti, ar tokie nustatyti laikotarpiai suderinami su Bendrijos teise.

43 Nors pagal EB 234 straipsnio nuostatas Teisingumo Teismas neturi kompetencijos taikyti Bendrijos normos konkrečiai bylai, šiuo straipsniu įtvirtinto teismų bendradarbiavimo kontekste jis vis dėlto gali, atsižvelgdamas į bylos medžiagą, nacionaliniam teismui pateikti Bendrijos teisės aiškinimą, kuris būtų naudingas jam nagrinėjant šios nuostatos veikimą (1987 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Gauchard*, 20/87, Rink. p. 4879, 5 punktas; 2002 m. kovo 5 d. Sprendimo *Reisch ir kt.* C-515/99, C-519/99–C-524/99 ir C-526/99–C-540/99, Rink. p. I-2157, 22 punktas ir 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Anomar ir kt.* C-6/01, Rink. p. I-8621, 37 punktas).

44 Šiuo atžvilgiu reikia patikslinti, kad kai nacionalinės teisės aktuose ar poįstatyminiuose teisės aktuose, kaip antai taikytinuose pagrindinėje byloje, nustatytas laikotarpis suinteresuotajam asmeniui, nekonkretinant tikslios pastabų pateikimo datos, nacionalinis teismas turi užtikrinti, kad administracijos individualiai nustatytas terminas atitiktų konkrečią atitinkamo asmens ar įmonės situaciją ir kad jis suteiktų galimybę asmeniui pasinaudoti teise į gynybą laikantis veiksmingumo principo. Tokiu atveju nacionalinis teismas privalo tinkamai atsižvelgti į konkrečios bylos aplinkybes. Kalbant apie importą iš Azijos šalių, pažymėtina, kad tokios aplinkybės, kaip antai nagrinėjamų

operacijų sudėtingumas, atstumas ar įprastų ryšių su kompetentingomis vietinės valdžios institucijomis kokybė, taip pat gali būti labai svarbios. Be to, reikia atsižvelgti į įmonės dydį ir į tai, ar ji palaiko įprastus komercinius ryšius su nagrinėjama valstybe.

45 Kalbant apie tokias tyrimo operacijas, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, reikia pabrėžti, kad jos sudaro visumą. Be to, iš keletą mėnesių trukusios patikrinimo procedūros, apimančios tikrinimus vietoje bei atitinkamos įmonės apklausą, kurios parodymai buvo pridėti prie bylos, galima daryti išvadą, kad ši įmonė žinojo priežastis, dėl kurių buvo atliekamas patikrinimas, ir apie jai inkriminuojamų faktų pobūdį.

46 Taip pat reikia atsižvelgti ir į aplinkybes, galinčias padėti įrodyti, jog suinteresuota įmonė bet kuriuo atveju buvo išklaudyta vykdant tyrimą.

47 Pagrindinę byla nagrinėjantis teismas, atsižvelgdamas į šiuos skirtingus kriterijus, turi išnagrinėti, ar kompetentingos administracijos nustatytas terminas, atitinkantis nacionalinėje teisėje nustatyto laikotarpio minimalias ir maksimalias ribas, suderinamas su minėtais Bendrijos teisės reikalavimais.

48 Kiek tai susiję su pateiktu klausimu, kokią reikšmę pagrindinėje byloje ginčijamam sprendimui turi ta aplinkybė, kad jis priimtas praėjus trylikai dienų po to, kai bendrovė buvo informuota apie nustatytą aštuonių dienų terminą pateikti pastabas, reikia pateikti keletą patikslinimų.

- 49 Taisykle, jog asmeniui, kurio nenaudai priimtas sprendimas, turi būti suteikta galimybė pateikti pastabas prieš jį priimant, siekiama užtikrinti, jog kompetentinga valdžios institucija galėtų atsižvelgti į visas svarbias aplinkybes. Siekiant užtikrinti veiksmingą atitinkamo asmens ar įmonės apsaugą, ji būtent skirta, kad šie galėtų ištaisyti klaidą ar pateikti su jų individualia situacija susijusių įrodymų, kurie būtų palankūs tam, jog sprendimas būtų arba nebūtų priimtas, ir nulemtų jo turinį.
- 50 Tokiomis aplinkybėmis teisės į gynybą užtikrinimas tam, kad būtų galima pripažinti, jog šios teisės turėtojas galėjo naudingai išdėstyti savo nuomonę, reiškia, jog administracija turi būti atidžiai susipažinusi su atitinkamo asmens ar įmonės pastabomis.
- 51 Tik nacionalinis teismas turi įvertinti, ar atsižvelgus laikotarpį, pradėtą skaičiuoti nuo tos dienos, kai atitinkama administracija gavo pastabas, iki jos sprendimo priėmimo dienos, galima pripažinti, jog ji tinkamai atsižvelgė į jai pateiktas pastabas.
- 52 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikia atsakyti taip, kad, kiek tai susiję su skolos muitinei išieškojimu, siekiant pradėti importo skolos muitinei išieškojimą *a posteriori*, muitinės tvarkos pažeidimu įtariamam importuotojui nustatytas nuo aštuonių iki penkiolikos dienų terminas pateikti pastabas iš esmės atitinka Bendrijos teisės reikalavimus.

53 Atsižvelgęs į konkrečias bylos aplinkybes bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas turi nustatyti, ar šiam importuotojui faktiškai nustatytas terminas suteikė galimybę būti naudingai išklausytam muitinės įstaigos.

54 Atsižvelgęs į laikotarpį, skaičiuojamą nuo dienos, kai atitinkama administracija gavo importuotojo pastabas, iki administracijos sprendimo priėmimo dienos, nacionalinis teismas taip pat turi įvertinti, ar galima laikyti, kad ji tinkamai atsižvelgė į pateiktas pastabas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

55 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. Kiek tai susiję su skolos muitinei išieškojimu, siekiant pradėti importo skolos muitinei išieškojimą *a posteriori*, muitinės tvarkos pažeidimu įtariamam importuotojui nustatytas nuo aštuonių iki penkiolikos dienų terminas pateikti pastabas paprastai iš esmės atitinka Bendrijos teisės reikalavimus.**

2. Atsižvelgęs į konkrečias bylos aplinkybes bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas turi nustatyti, ar šiam importuotojui faktiškai nustatytas terminas suteikė galimybę būti naudingai išklausytam muitinės įstaigos.
3. Atsižvelgęs į laikotarpį, skaičiuojamą nuo dienos, kai atitinkama administracija gavo importuotojo pastabas, iki administracijos sprendimo priėmimo dienos, nacionalinis teismas taip pat turi įvertinti, ar galima laikyti, kad ji tinkamai atsižvelgė į pateiktas pastabas.

Parašai.